

KÜLKEDİSİ MASALI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Hülya ÇEVİRME*

30

epimizin bildiği ve sürekli çocuklarımıza anlattığı evrensel masal Külkedisi insanlığın “iyilik yapmak, iyi olmak” istediğini en iyi ifade eden masaldır.

Bir kısım folklorculara göre masallar; ilkel hayatın birer kalıntısıdır. Masallar eski rüyaları yeniden görmektir. Psikologlara göre ise örneğin Freud ve taraftarlarına göre masallar, baskı altına alınmış isteklerin rüya şeklinde ortaya çıkmasıdır. Carl. G. Jung’a göre insanlığın ruhunda bulunan kolektif arşetiplerden masallar doğmuştur.¹

Külkedisi bir peri masalıdır. Alman Filozof Wilhelm Wunder bu tür masallara “mutluluk masalları” adını vermektedir. Mutluluk verici durum; aşk, statü ve eş seçimi şeklinde karşımıza çıkar. Külkedisi masalı statü ve eş seçimini mutlu sonla bitiren bir masaldır. Peri masalları, saflık, bağlılık, dürüstlük, doğruluk, iyilik, tanrı vergisi ruh ve fiziksel güzellik, gibi durumları yüceltirler.² Kahraman bu üstünlüğünden dolayı önceleri zorluk çekse de masalın sonunda ilahi adalet yerini bulur ve iyi olan kazanır.

Grimm Masalları’nda Külkedisi soylu olmayan ancak zengin bir adamın kızı iken, annesi öldükten sonra hizmetçi statüsüne geçer. Prense baloda tanıştıktan ve altın ayakkabı ayağına olduktan sonra tekrar statü

* Atatürk Üniversitesi Ağrı Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanı.

¹ Bilge Seyidoğlu, Masal Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., İstanbul, 1986, s. 150.

² Linda Deghi, Halk Anlatısı, Milli Folklor, 1998, S.39, s. 119.

değiştirir. Ve soylu sınıfa geçiş yapar. Masallar özellikle sınıflar özellikle sınıflar arası geçişin çok kolay yaşandığı türlerdir.

Külkedisi, mutlu sona iyi yürekli annesinin, ölmeden önce kendisine söylediği şu sözler sayesinde kavuşur:

*"Bir zamanlar bir adam varmış. Bu adamın iyi yürekli karısı bir gün çok hastalanıp yatağa düşmüş. Sorunun yaklaştığını hissedince, tek kızını yatağını yanına çağırır. "Daima iyi kız ol" demiş ona..."*³

İyi annenin iyi kızı, kötü üvey anne ve kardeşlerine bıkmadan usanmadan iyilik yapar ve masalın sonunda, insanlığın ortak bilinçaltının gereğini yerine getirir. İyi olan kazanır.

Charles Perrault'un arasında yer alan Külkedisi Masalı'nda ise "iyi olmak" motifinden çok "kan asaleti"nin önemine vurgu yapılmaktadır⁴. Külkedisi bu versiyonda soylu bir kontun kızıdır. Masalın sonunda güzelliği, iyiliği ve özellikle soylu oluşu nedeniyle prensle evlenerek gerçek yerini bulur.

I. Versiyondaki Külkedisi Masalı, değişmeyen değer, "iyilik" üzerine vurgu yapmakla tüm zamanlara sesleniyor. Charles Perrault'un masalı ise asil olmak ve iyi olmak arasındaki ilişkiyi günümüze taşıdığına farklı bakış açılarına kapı açıyor.

Günümüzde benzer peri masalları sundukları hayali ve aldatıcı dünya anlayışı yüzünden eleştirilmektedir. Özellikle marksist ideologlar, bu tarz masalları feodal güçlerin ve sömürünün bir parçası olarak görüyorlar.⁵

"Soylu olmadığı halde, iyi olduğu için, iyi olanı hak eden kahraman" anlayışı da günümüzde değişen değerler yüzünden kuşkuyla karşılanmaktadır. Grimm versiyonunda Külkedisi'ne yardım eden bir iyilik perisi vardır. İyilik perisi balkabağını saray arabasına, Külkedisini ise büyüyle elde ettiği elbiselerle bir prensese dönüştürür.

Günümüz anlayışına göre şu mesajı da verebilir: "Ne zaman balkabağı bir saray arabası olur, o zaman hizmetçi kız da prenses olabilir"⁶

Hangi bakış açısına sahip olursak olalım iyilik kavramı bilinç altından, bilinç üstüne külkedisi masalında ortaya en güzel haliyle çıkmıştır. Masallar insanlığın uğradığı tehlikeler, sıkıntılar, korkular, özlemler ve umutların simgesel olarak yaşatıldığı türlerdir. Külkedisi'nde hizmetçi bir kızın rüyası, masalda, gerçekleştirilerek hiçbir şeyin imkânsız olmadığı mesajı veriliyor ve insanlık için, umut kapıları kapatılmıyor.

³ Grimm Kardeşler, Grimm Masalları II, Çev: Tanju Anapa, Epsilon Yayıncılık, İst, 1997, s. 31.

Bkz. Charles Perrault; Külkedisi, Serhat A.Ş. Çocuk Klasikleri Dizisi, İst. 1984.

⁶ Hakan Poyraz; Bu Masal Çocuklar İçin Değildir, Türk Yurdu, Aralık, 1988, s. 136.

İnsanlar hikâye, masal ve mitoslarda kendilerini tanırken eğlenirler. Onlarla çatışmalarını, fantezi ve sezgilerini dile getirirler.

Masallar, ahlâki görüşlerin ve örnek davranışların insanların bilincine aktarılıp yerleştirilmesi için bire eğitim aracıdır. Bu yönüyle masallar en acı dersi bile tatlandırıcı ve ilginç kılan bir kaşık şeker gibidir⁷.

---

⁷ Nossrat Peseschkian; Doğu Hikayeleriyle Psikoterapi, Çev. Hürol Fıfıloğlu, Beyaz Yay., İst., 1998.